

Psychosociale gespreksvoering

De kunst van observatief
luisteren

Markus van Alphen

Tweede druk

Boom

**inclusief
website!**

Met behulp van onderstaande unieke activeringscode kun je een studentaccount aanmaken op www.psychosocialegespreksvoering.nl, voor toegang tot extra materiaal bij dit boek. Deze code is persoonsgebonden en gekoppeld aan de eerste druk. Na activering heb je twee jaar toegang tot de website. De code kan tot zes maanden na het verschijnen van een volgende druk worden geactiveerd.

Opmaak binnenwerk: Textcetera, Den Haag
Basisontwerp omslag: Dog & Pony, Amsterdam
Omslagontwerp: Haagsblauw, Den Haag
Beeld omslag: Benjavisa, Getty images

© M.F. van Alphen & Boom uitgevers Amsterdam, 2019

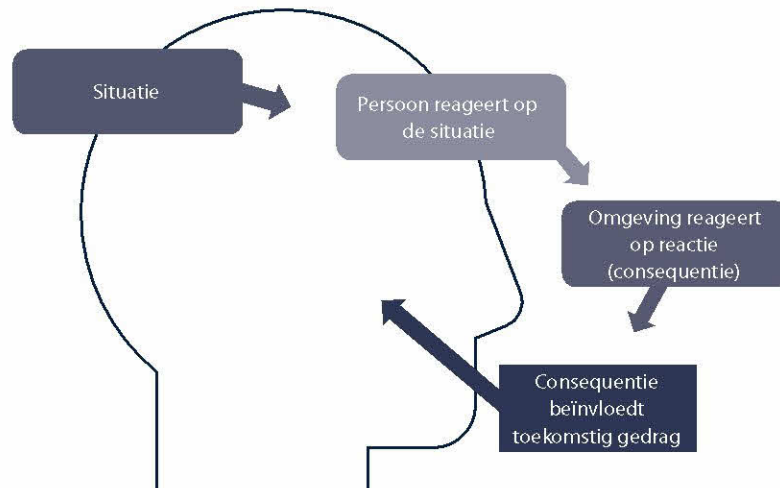
Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veeleenvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische veeleenvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (art. 16 Auteurswet) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

ISBN 978 90 244 2509 9
ISBN 978 90 244 2524 2 (e-book)
NUR 133

www.psychosocialegespreksvoering.nl
www.boomhogeronderwijs.nl

Figuur 4.5 Gedragleren

Jargon & definities

Sociale leerprocessen

Operante conditionering of gedragleren: een leerproces waarin gedrag dat wordt bekrachtigd, vaker wordt uitgevoerd en gedrag dat niet wordt bekrachtigd minder vaak, totdat het uitdooft.

Bekrachtiging: een consequentie (van gedrag) dat als prettig ervaren wordt (beloning, of het onthouden van straf).

Straf: een actieve daad die door de ontvanger van de straf als onprettig wordt ervaren, meestal met de bedoeling de ontvanger te ontmoedigen bepaald gedrag uit te voeren.

Verzadiging of habituatie (gewenning): het principe dat een beloning bij herhaling steeds minder effect heeft.

Extrinsieke beloning: de beloning komt van buiten. De omgeving belooft het gedrag.

Intrinsieke beloning: het gedrag wordt van binnenuit beloond: iemand doet iets omdat zij of hij er plezier aan beleeft.

Bijvoorbeeld: een kind dat merkt dat een ouder haar haar zin geeft als zij maar hard genoeg krijs, zal steeds vaker gaan krijsen als zij iets wil. De consequentie van het gekrijs is dat de ouder haar paait en dat ervaart zij als positief. Het omgekeerde gebeurt wanneer de consequentie als negatief wordt ervaren: een kind dat altijd wordt afgesnauwd met *'doe toch niet zo dom'* wanneer hij initiatief toont, zal steeds minder initiatief gaan tonen. Uiteraard werkt het leerproces pas als de consequentie aan het gedrag wordt gekoppeld. De consequentie moet daarom kort na het uitvoeren van het gedrag optreden. Het is dus de *consequentie* die bekrachtigt.

